

Vystáhovalectvo z obce Oravská Lesná do Ameriky v rokoch 1875 - 1924.

Autor: **PhDr. Juraj Laššuth**

V Dolnom Kubíne 18. 2. 2015

Vystáhovalectvo z obce Oravská Lesná do USA v rokoch 1875 - 1924.

V druhej polovici 19. storočia sa situácia v Oravskej Lesnej a na celej Orave dramaticky zhoršila. Neustálym dedením sa polia pre rodinu zmenšili natoľko, že malé množstvo pôdy nebolo schopné uživiť rodinu. Ťažký život obyvateľov Oravy fundovane a výstižne opísal obvodný notár so sídlom v Rabči v rokoch 1927 – 1935. Text nám pomôže dobre pochopiť príčiny veľkého vystáhovalectva z Oravy.

*„Počasie je nepriaznivé, aj zima, lebo sa nedá furmančiť. Na poliach jesenná sejba vymrzne, na jar je počasie tak zlé, že sa nedá riadne siať, seje sa neskoro. Chudobný roľník nemá dostatok hnoja, nemá riadne obilie na osivo ani satbu a sadenie nie je dosť silné, aby vzdorovalo silným jarným a jesenným mrazom. Čo zostane a čo by sa dalo zužitkovať, seno, otava a obilie po žatve, nemôže sa zachrániť pre nepriaznivé počasie, zobrať a uskladniť do stodoly a tak zhnije na poli. Takéto úrody, čo sa zrna týka, sa nedajú na ľudskú potrebu mlieť, slama a potrava pre dobytok upotrebovať, lebo z toho ochorie. Toto sa opakuje z roka na rok. Postupne tak ako má tunajší maloroľník menej príjmov, dôchodkov, zárobkov, nemôže si zadovážiť dostatok umelého hnojiva, jedinej podmienky tohto hospodárstva. Tunajší roľník spotrebuje slamu na kŕmenie dobytky, na stelivo používa mach a smrečinu. Do hnoja tečie dažďová voda, ktorá to najlepšie z hnoja vymyje tak, ako na poliach prudké jarné dažde a jesenné lejaky odplavia aj hnoj aj humus. Je vôbec nešťastie tohto obyvateľstva, že sa tu musí trápiť a hospodáriť na poli, ktoré je viac menej už od prírody predestinované na to, aby tu bolo výlučne len lesné hospodárstvo, chov dobytky a ovčiarstvo. Je smutný osud tunajšieho obyvateľstva, ktoré nedopracuje tolko obilia s úmornou prácou za pol roka, koľko mu je potrebné na celoročnú výživu. Pre týchto úbožiacov by bolo potrebné, **aby aspoň polovička bola kolonizovaná na lepší kraj ...** maloroľník nie je v stave vyživiť rodinu, zaplatiť dane a úroky zo svojich dlhov. Ostáva im predať hospodárstvo, inak ho postihne exekúcia“.*

Boli tri možnosti riešenia katastrofálnej situácie: Intenzifikáciou poľnohospodárskej výroby získať viac potravín, ktorá však v daných podmienkach nebola možná. Odsťahovať sa do mesta a zamestnať sa v rozvíjajúcom priemysle. Na Orave sa však priemysel vôbec nebudoval, preto sa niekoľko rodín vystáhovalo za prácou do Budapešti, ktorá sa rýchlo rozrastala a poskytovala obmedzené množstvo pracovných príležitostí. Najvýhodnejší sa ukázal variant:

Vystáhovať sa za prácou do USA.

V USA sa po skončení Občianskej vojny, v ktorej zvíťazil priemyselný Sever, prudko rozvíjal priemysel a Amerika potrebovala veľké množstvo nových pracovných síl. Preto sa majitelia baní v roku 1877 rozhodli, že aj na Slovensko pošlú agentov, aby verbovali robotníkov pre banský a oceliarsky priemysel v USA. Amerika poskytovala pracovné príležitosti aj pre nekvalifikovaných robotníkov a zárobok bol v porovnaní s Uhorskom niekoľkonásobne vyšší. V rokoch 1875 až 1914 emigrovalo do Spojených štátov viac ako 650 000 Slovákov.

Na rozhodnutí vystáhovať sa do USA mala vplyv aj stupňujúca sa maďarizácia. Deti v školách sa učili po maďarsky, na úradoch sa komunikovalo v maďarskom jazyku, všetky dokumenty boli v maďarčine, na obchodoch a budovách boli maďarské nápisy. Všetko to presviedčalo obyvateľov Or.

Veľká časť vysťahovalcov sa neplánovala usadiť v USA natrvalo. Plánovali niekoľko rokov tam pracovať, našetriť doláre a s úsporami sa vrátiť domov; kúpiť pôdu, postaviť murovaný dom a žiť v lepšom sociálnom postavení. Ktorí sa rozhodli v Amerike natrvalo usadiť, predali svoje pole, dom a ostatný majetok, tým získali peniaze na cestu a na usadenie sa v novej vlasti. Na cestu si brali oblečenie, peniaze a najmä stravu.

Počet vysťahovalcov z Oravy nebolo možné donedávna zistiť. Nezachovala sa evidencia vydaných pasov pred rokom 1914, žiadosti o vydanie pasu sú nekompletné, náhodne roztrúsené v archíve župy. Tiež sa nevedla evidencia vysťahovalcov do Ameriky. Okrem toho veľa ľudí odchádzalo do Ameriky bez pasu, „na čierno“ mimo evidenciu. Župní úradníci odhadovali, že takto vycestovala veľká časť vysťahovalcov, proti čomu sa robili aj neúspešné policajné opatrenia. Preto je v monografiách obcí Oravy stať o vysťahovalectve napísaná len všeobecne, niekoľkými vetami, bez konkrétnych údajov. Je to biele miesto v dejinách obcí.

Lehmanni kirjapöytä
Ensimmäinen kerta

Siunaus

Ennen kirkon illetoimien alkamista, ja kirkon
kirkon, on pidettävä kirkon illetoimien alkamista

Nimi	Siunaus	Siunaus
1. Lennet Siunaus		Siunaus.
2. Albert Siunaus		Siunaus.
3. Kalle Siunaus		Siunaus.
4. Lemmikki Siunaus		Siunaus.
5. Kalle Siunaus		Siunaus.
6. Kalle Siunaus		Siunaus.
7. Kalle Siunaus		Siunaus.
8. Kalle Siunaus		Siunaus.
9. Kalle Siunaus		Siunaus.
10. Kalle Siunaus		Siunaus.
11. Kalle Siunaus		Siunaus.
12. Kalle Siunaus		Siunaus.
13. Kalle Siunaus		Siunaus.
14. Kalle Siunaus		Siunaus.
15. Kalle Siunaus		Siunaus.
16. Kalle Siunaus		Siunaus.
17. Kalle Siunaus		Siunaus.

3

V župnom archíve sa zachovali menovité zoznamy vystáhovalcov do Ameriky z jednotlivých obcí v dobe od r 1875 do septembra 1901, ktoré na príkaz župana vypracovali richtári a obvodní notári. Tieto zoznamy dopĺňujú americké pramene, pretože uvádzajú aj vystáhovalcov z Oravskej Lesnej pred rokom 1892, ktorí v sprístupnenej americkej evidencii nie sú. Zapísaných je 16 vystáhovalcov do Kanady a jeden do USA. V zozname nie sú uvedené podrobnejšie informácie, iba meno a priezvisko písané maďarským pravopisom.

PASSENGER RECORD

Immigration History Center® at Ellis Island

First Name : Stefan
Last Name : Bris
Nationality : Hungary, Hungarian
Last Place of Residence : Erditka
Date of Arrival : July 9th, 1902
Age at Arrival : 29y
Gender : Male
Marital Status : Married
Ship of Travel : Kaiser Wilhelm der Grosse
Port of Departure : Bremen
Manifest Line Number : 0026

The Statue of Liberty-Ellis Island Foundation, Inc.

Ukážka registrácie Štefana Briša z Erdútky v USA.

Americké úrady umožnili prístup do evidencie prisťahovalcov Imigračného úradu na Ellis Islande v New Yorku, ktorým prešli všetci prisťahovalci v rokoch 1892 – 1924. To bola doba v ktorej vycestovala veľká väčšina emigrantov z Or. Lesnej. Vyhľadávanie sťažovalo, že mená a názvy boli písané maďarským pravopisom a pri prepisovaní do evidencie americkí prisťahovaleckí úradníci ešte viac skresľovali slovenské mená. Napriek uvedeným problémom nám to umožnilo podľa mena a miesta pôvodného pobytu vyhľadať **179 vystáhovalcov do USA** a z richtárovho zoznamu **16 vystáhovalcov do Kanady**; spolu **195 emigrantov** z Or. Lesnej. V zozname sú všetci ktorí pristáli pri brehoch Ameriky; s pasom alebo bez neho. V tabuľke uvádzam všetky údaje ktoré sú v evidencii. Mená a názvy uvádzam tak ako sú v origináli.

Zoznam vysťahovalcov z obce Oravská Lesná do USA v rokoch 1892 - 1924.

	<i>Príchod do USA</i>	<i>Priezvisko v slovenčine</i>	<i>Priezvisko v evidencii USA</i>	<i>Meno</i>	<i>Vek</i>	<i>Stav</i>	<i>Povolanie v USA</i>	<i>Posledný pobyt v evidencii USA</i>
1	18.06.1902	Albert	Albert	Mihaly	30	ž	labourer	Erdoske
2	26.03.1903	Albert	Albert	Jozsef	17	s	labourer	Erdocski
3	26.03.1903	Albert	Albert	Paul	1	s	child	Erdoczke
4	11.12.1906	Albert	Albert	Martin	24	ž	farm. lab.	Erdotka
5	14.03.1910	Albert	Albert	Martin	27	ž	farm. lab.	Erdotke
6	14.03.1910	Albert	Albert	Yuro	28	ž	farm. lab.	Erditke
7	26.03.1910	Albert	Albert	Samuel	45	ž	labourer	Erdofule
8	30.03.1910	Albert	Albert	Katharin	21	v	wife	Erdotka
9	31.03.1910	Albert	Albert	Martin	33	ž	farm. lab.	Erdozke
10	06.07.1901	Albertová	Albert	Zusanna	27	v	none	Erdstka
11	06.07.1901	Albertová	Albert	Kristina	1	s	none	Erdstka
12	26.03.1903	Albertová	Albert	Maria	28	v	none	Erdoczke
13	04.02.1910	Bachnia	Bachnia	Jan	39	ž	farm. lab.	Erdodke
14	06.03.1909	Balonová	Balon	Maria	27	s	...	Craodka
15	05.12.1909	Barnt	Barnt	Josef	40	ž	farm. lab.	Erdoska
16	05.12.1909	Barnt	Barnt	Marcin	17	s	farm. lab.	Erdoska
17	28.09.1909	Bartoš	Bartos	Albert	40	ž	farm. lab.	Erdodke
18	21.06.1913	Bartoš	Bartos	Janos	44	ž	farm. lab.	Erdofka
19	16.12.1909	Bejdák	Bejdak	Janos	33	ž	farm. lab.	Erdotka
20	04.02.1910	Bejdák	Bejdak	Janos	25	ž	farm. lab.	Erdodke
21	14.07.1906	Beňuš	Benyns	Jakob	36	ž	...	Erdritka
22	20.12.1909	Biber	Biber	Josef	28	ž	farm. lab.	Erdotka
23	14.07.1906	Bjalovit	Bjalovit	Janos	30	ž	...	Erdritka
24	12.03.1905	Brahňák	Bralmyak	Jozsef	24	ž	labourer	Erdotka
25	11.12.1906	Brachňák	Brachnak	Georg	17	s	farm. lab.	Erdotka
26	22.02.1907	Brachniak	Brachniak	Josef	32	ž	farm. lab.	Frdobha
27	18.02.1910	Brachniak	Brachniak	Josef	40	ž	farm. lab.	Erdotke
28	11.12.1906	Bric	Bricz	Jozef	34	ž	...	Erdotha
29	21.06.1913	Bris	Brysz	Marton	24	ž	farm. lab.	Erdofka
30	31.03.1910	Brisuda	Prisuda	Mihaly	39	ž	farm. lab.	Erdozke
31	25.02.1902	Briš	Bris	Martin	23	s	farmer	Erdotke
32	09.07.1902	Briš	Bris	Stefan	29	ž	labourer	Erditka
33	18.02.1905	Briš	Briss	Istvan	26	ž	farmer	Erdod
34	06.03.1909	Briš	Brisch	Martin	26	ž	...	Erdoaka
35	28.03.1907	Brňák	Brnyak	Janos	37	ž	farm. lab.	Erdoka

36	05.12.1909	Brňák	Brnyak	Josef	45	ž	farm. lab.	Erdotka
37	26.01.1906	Brňáková	Brnyak	Maria	10	s	maid serv.	Erdadke
38	04.02.1910	Brniak	Bruiak	Josef	34	ž	farm. lab.	Erdodke
39	05.12.1909	Dabčan	Dabcsan	Josef	42	ž	farm. lab.	Erdotka
40	06.12.1911	Dibdiak	Dibdiak	Martin	35	ž	labourer	Erdutka
41	13.08.1912	Dibdiak	Dibdiak	Janos	25	ž	farm. lab.	Esdokoz
42	18.02.1905	Dolovčák	Dolvotsik	Istvan	41	ž	farmer	Erdod
43	18.02.1905	Dolovčák	Dolovcsak	Janos	26	ž	farmer	Erdod
44	30.05.1920	Dulovcová	Dulovec	Katarina	30	v	home wife	Erdudka
45	18.02.1905	Dulovec	Dulovecz	Jacob	35	ž	farm. lab.	Erdodka
46	11.12.1906	Dulovec	Dulowecz	Janos	19	s	...	Erdotha
47	10.04.1909	Dulovec	Dulozocz	Ystvan	40	ž	farm. lab.	Ezarvike
48	05.12.1909	Důľovec	Dulowiec	Jan	31	ž	farm. lab.	Erdoska
49	30.03.1905	Fedor	Fedor	Andras	17	s	labourer	Erdokoz
50	05.12.1909	Garbjar	Garbjar	Stefan	40	ž	farm. lab.	Erdotka
51	30.03.1906	Godis	Godisz	Jakob	27	ž	farm. lab.	Er...o...ke
52	30.03.1906	Godis	Godisz	Markie	32	ž	farm. lab.	Er...o...ke
53	18.02.1910	Godis	Goditz	Marton	39	ž	farm. lab.	Erdotke
54	30.03.1910	Godis	Godisz	Jacob	30	ž	farm. lab.	Erdotka
55	12.03.1905	Godišová	Godis	Terez	24	s	maid serv.	Erdotka
56	20.12.1909	Gojda	Gojda	Stefan	39	ž	farm. lab.	Erdotka
57	24.02.1903	Grofčík	Grofcsik	Stefan	29	ž	labourer	Erdotka
58	31.08.1909	Grofčík	Grofcsik	Marton	28	ž	farm. lab.	Erdoska
59	28.02.1904	Gycojak	Gycojak	Marton	34	ž	...	Erdotka
60	06.03.1909	Hablák	Hablo	Jakob	29	ž	...	Craodka
61	20.12.1909	Hablák	Hablak	Gyorgy	33	ž	farm. lab.	Erdotka
62	31.08.1909	Hablák	Hablyak	Jozef	36	ž	farm. lab.	Erdoska
63	16.08.1913	Heblak	Heblak	Yakob	34	ž	farmer	Erdinko
64	24.02.1903	Holubčík	Holupcsik	Janos	23	s	labourer	Erdotka
65	14.07.1906	Holubčík	Holubcsik	Marton	28	ž	...	Erdritka
66	28.03.1907	Holubčík	Kolubcsik	Anton	32	ž	farm. lab.	Erdotka
67	05.12.1909	Holubčík	Holubczyk	Marton	31	ž	farm. lab.	Erdoska
68	10.05.1910	Holubčík	Holubcsik	Antal	35	ž	farm. lab.	Batavia
69	25.03.1937	Holubčík	Holubcik	Frank	35	ž	labourer	Erdutka
70	04.01.1907	Chromek	Chromek	Jozsef	22	s	farm. lab.	Erdotka
71	20.05.1903	Chudoba	Cluidoba	Anton	28	ž	labourer	Erdoiska
72	26.01.1906	Jurek	Jurek	Mihaly	30	ž	farm. lab.	Crddodke

73	06.03.1909	Karin	Karin	Josef	26	ž	...	Craodka
74	31.03.1910	Kivak	Kivak	Tomas	19	s	farm. lab.	Erdozke
75	31.03.1910	Kivak	Kivak	Janos	29	ž	farm. lab.	Erdozke
76	10.04.1909	Klucka	Klucka	Jakob	25	ž	farm. lab.	Ezarvike
77	20.05.1903	Kluska	Kluszka	Jozef	24	ž	labourer	Erdoiska
78	04.02.1910	Kľuska	Kluska	Jan	28	ž	farm. lab.	Erdodke
79	28.02.1904	Kojda	Kojda	Ignacz	29	s	...	Erdotka
80	15.06.1904	Kojda	Kojda	Stefan	37	ž	labourer	Erdodka
81	31.08.1909	Kolen	Kolen	Mihaly	32	ž	farm. lab.	Erdoska
82	21.06.1913	Kolen	Kolen	Stefan	40	ž	farm. lab.	Erdofka
83	13.09.1913	Kolen	Kolen	Michal	38	ž	dlak	Erdotka
84	10.04.1909	Kolena	Korene	Jakob	30	ž	farm. lab.	Ezarvike
85	11.02.1900	Kolenčík	Kolencsik	Janos	30	s	labourer	Codotka
86	25.02.1902	Kolenčík	Holencsik	Josef	37	ž	farmer	Erdotke
87	20.05.1903	Kolenčík	Kolencuk	Jozef	29	ž	labourer	Erdoiska
88	24.03.1907	Kolenčík	Kolenczik	Jakub	27	ž	farm. lab.	Erdotka
89	01.02.1909	Kolenčík	Kolencsik	Josef	38	ž	farm. lab.	Erdocske
90	05.12.1909	Kolenčík	Kolencik	Jan	38	ž	farm. lab.	Erdoska
91	04.02.1910	Kolenčík	Kolencsik	Jakab	29	ž	farm. lab.	Erdodke
92	11.09.1913	Koleník	Kolenik	Janos	38	s	farm. lab.	Erdutko
93	11.09.1913	Koleník	Kolenik	Janos	25	s	farm. lab.	Erdutko
94	26.01.1906	Kurčák	Kurcsak	Marton	35	ž	farm. lab.	Eraodke
95	20.12.1909	Kurčina	Kuresyna	Stefan	22	ž	farm. lab.	Erdotka
96	16.12.1912	Kurčina	Kurczyna	Josef	27	ž	p maud	Erdotke
97	27.03.1902	Kurek	Kurek	Gyorgy	27	ž	labourer	Erdadke
98	16.12.1912	Kurek	Kurek	Martin	23	s	farm. lab.	Erdutka
99	11.09.1913	Kvak	Kwak	Janos	25	ž	farm. lab.	Erdutko
100	04.01.1907	Laššák	Lasak	Jan	19	s	farm. lab.	Erdotka
101	31.03.1910	Lukáš	Lukas	Martin	30	ž	farm. lab.	Erdozke
102	18.02.1905	Lukašák	Lukassak	Marton	26	ž	farmer	Erdod
103	10.04.1909	Mateas	Mateas	Josef	30	ž	farm. lab.	Ezarvike
104	06.03.1909	Mervin	Mervin	Jan	35	ž	...	Craodka
105	16.08.1913	Miterko	Miterko	Alexander	28	ž	farmer	Erdinko
106	10.04.1909	Mordáč	Mordacs	Janos	24	ž	farm. lab.	Ezarvike
107	31.08.1909	Mordačík	Mordacsik	Josef	23	s	farm. lab.	Erdoska
108	10.04.1909	Mrocek	Mroczeck	Juro	38	ž	farm. lab.	Ezarvike
109	26.01.1906	Murin	Muzin	Imre, Gyorgy	35	ž	farm. lab.	Erdadke

110	11.02.1900	Murín	Murin	Paul	48	ž	farmer	Erdotka
111	10.02.1905	Murín	Murin	Janos	30	ž	labourer	Erdotke
112	11.12.1906	Murín	Murin	Martin	25	s	...	Erdotha
113	10.04.1909	Murín	Murin	Martin	20	ž	farm. lab.	Ezarvike
114	18.12.1913	Murín	Murin	Jan	21	s	farm. lab.	Erdotke
115	14.03.1910	Murzyn	Hurzyn	Juro	40	ž	farm. lab.	Erditke
116	14.03.1910	Murzyn	Murzyn	Jano	24	s	farm. lab.	Erditke
117	14.07.1906	Noga	Noga	Istvan	25	ž	...	Erdritka
118	31.08.1909	Noga	Voga	Janos	24	ž	farm. lab.	Erdoska
119	14.03.1910	Noga	Woga	Janos	30	ž	farm. lab.	Erditke
120	17.10.1913	Noga	Noga	Jura	24	s	dlak	Erduhha
121	25.02.1902	Olbert	Olbert	Martin	25	ž	farmer	Eraette
122	05.12.1909	Olbert	Olbert	Michal	37	ž	farm. lab.	Ervoska
123	28.12.1902	Olbertová	Olbert	Kata	24	s	serv.	...
124	06.03.1909	Oleš	Olesck	Stefan	40	ž	...	Craodka
125	06.12.1911	Pacan	Patzan	Jan	25	ž	labourer	Erdutka
126	18.02.1910	Packa	Patzka	Josef	41	ž	farm. lab.	Erdotke
127	06.03.1909	Podsklan	Potzklan	Janos	18	s	...	Craodka
128	16.12.1912	Pojezdala	Pojezdala	Johann	28	ž	p maud	Grdestka
129	30.03.1905	Polák	Polak	Jan	23	s	labourer	Erdoake
130	05.02.1912	Polák	Polak	Juro	24	ž	farm. lab.	Erdotka
131	13.07.1904	Poľák	Polyak	Andras	40	ž	labourer	Erdocska
132	02.03.1909	Poľák	Polyak	Andras	42	ž	farm. lab.	Erdocske
133	13.09.1913	Poláková	Polak	Anna	25	s	dlak	Erdotka
134	18.06.1902	Lajos	Lajos	Mihaly	28	ž	labourer	Erdoske
135	18.06.1902	Presloveoz	Presloveoz	Gyorgy	39	ž	labourer	Erdoske
136	20.12.1909	Radka	Radka	Jan	29	ž	farm. lab.	Erdotka
137	14.03.1910	Reškovič	Reskovics	Jakob	24	s	farm. lab.	Erditke
138	18.06.1902	Ris	Ris	Jakob	27	ž	labourer	Erdoske
139	18.06.1902	Rzonek	Rzonek	Ignacz	34	ž	labourer	Erdoske
140	26.01.1906	Sojčák	Szoincsak	Jozsef	18	s	farm. lab.	Eraodka
141	14.07.1906	Spital	Spital	Janos	24	ž	...	Erdritka
142	06.03.1909	Srogon	Svogon	Juro	45	ž	...	Craodka
143	24.03.1907	Srogoň	Szrogon	Georg	43	ž	farm. lab.	Erdotka
144	06.12.1911	Srogoň	Sragan	Jan	19	s	labourer	Erdutka
145	26.01.1906	Srogončík	Szrogoncsik	Mihaly	34	ž	farm. lab.	Eraodka
146	10.04.1909	Srogončík	Srgonesik	Ystvan	40	ž	farm. lab.	Ezarvike

147	04.02.1910	Srogončík	Ssrogoncsik	Jozef	31	ž	farm. lab.	Erdodke
148	12.03.1905	Strempek	Sztrempek	Jozsef	37	ž	labourer	Erditka
149	05.12.1909	Strzempek	Strzempek	Josef	38	ž	farm. lab.	Erdoska
150	30.06.1903	Sumega	Szumega	Martin	26	ž	labourer	...
151	22.02.1907	Sumega	Sumega	Jakob	40	ž	farm. lab.	Frdobha
152	18.02.1910	Sumega	Sumega	Josef	18	s	farm. lab.	Erdotke
153	15.10.1902	Sumgala	Szumgala	Josef	28	ž	labourer	Erdokoz
154	05.12.1909	Sunega	Lunniega	Yuro	37	ž	farm. lab.	Erdoska
155	18.02.1910	Svincák	Swinczak	Martin	34	ž	farm. lab.	Erdotke
156	06.12.1911	Svinčák	Swincak	Jakub	25	ž	labourer	Erdutka
157	11.12.1906	Sztranpek	Sztranpek	Jozsef	38	ž	farm. lab.	Erdotka
158	22.02.1907	Špital	Spital	Janos	25	ž	farm. lab.	Frdobha
159	24.02.1903	Terešák	Teressak	Janos	33	ž	labourer	Erdotka
160	06.12.1911	Terešiak	Teresiak	Michal	35	ž	labourer	Erdutka
161	04.01.1907	Tisoň	Tisova	Stefan	26	s	farm. lab.	Erdotka
162	31.03.1910	Turoň	Twiony	Martin	20	s	farm. lab.	Erdozke
163	15.10.1902	Vengrin	Vengrin	Janos	36	ž	labourer	Erdokoz
164	30.06.1903	Vengrin	Wengrin	Josef	30	ž	labourer	...
165	30.06.1903	Vereščík	Verescik	Johann	31	ž	labourer	...
166	12.09.1912	Viaterová	Wiater	Therese	25	v	home wife	Erdotka
167	02.07.1902	Vigoda	Vigoda	Janos	26	ž	labourer	Erdodke
168	30.01.1905	Vigoda	Vigoda	Janos	29	ž	labourer	Ertotka
169	06.03.1909	Vigoda	Vigoda	Janos	36	ž	...	Erdoaka
170	27.03.1902	Vrabeľ	Vrabely	Jakab	29	ž	joiner	Erdutka
171	27.03.1902	Vrabeľ	Vrabely	Jozef	25	ž	labourer	Erdadke
172	20.12.1909	Vrabeľ	Vrabel	Josef	30	ž	farm. lab.	Erdotka
173	20.05.1903	Vrábeľ	Vrabely	Martin	30	s	labourer	Erdoiska
174	05.12.1909	Vrábeľ	Urabel	Jan	28	ž	farm. lab.	Erdoska
175	18.02.1910	Vrábeľ	Wrabel	Josef	31	ž	farm. lab.	Erdotke
176	11.09.1913	Vrábeľ	Wrobel	Josef	18	s	farm. lab.	Erdutko
177	14.10.1922	Vrábeľ	Wrabel	Martin	24	w	farm. lab.	Erdutka
178	26.03.1903	Vrábl'ová	Vrabel	Anna	19	s	none	Erdocske
179	31.08.1909	Walck	Walck	Janos	22	s	farm. lab.	Erdoska

Zoznam vystáhovalcov z Or. Lesnej do Ameriky v dobe od r. 1875 do septembra 1901, ktorý na príkaz župana vypracoval notársky úrad v Zákamennom.

1		Kurek	János	Amerika	Kanada
2		Olbert	István	Amerika	Kanada
3		Vrabely	János	Amerika	Kanada
4		Szumega	János	Amerika	Kanada
5		Kolencsik	János	Amerika	USA
6		Pollak	István	Amerika	Kanada
7		Koleny	István	Amerika	Kanada
8		Murin	Imre	Amerika	Kanada
9		Mrocsek	János	Amerika	Kanada
10		Terestyik	József	Amerika	Kanada
11		Mrocsek	József	Amerika	Kanada
12		Vigodá	István	Amerika	Kanada
13		Podsztavek	János	Amerika	Kanada
14		Hablyák	József	Amerika	Kanada
15		Krivulcsik	János	Amerika	Kanada
16		Olbert	József	Amerika	Kanada
17		Olbert	János	Amerika	Kanada

Podľa veku najväčšiu skupinu tvorili vystáhovalci vo veku 31 - 40 rokov **61** (34,1%) osôb, potom 26 - 30 rokov **52** (29,1%) osôb, priemerný vek bol **29,6 rokov**, podrobnejšie v Prílohe. Celkovo sa vystáhovalo **167 mužov**, t.j. 93,3%, **žien 12** t.j. 6,7%. Z mužov bolo **ženatých 134** (80,2%), **slobodných 33** (19,8%), žien **vydatých 5** (41,7%), **slobodných 7** (58,3%). Najviac ich pristálo v New Yorku v r. 1909 – **45** (25,1%) osôb, potom v roku 1910 **28** (15,6%) osôb.

Cesta do prístavu.

Keď boli so všetkým pripravení vydali sa na ďalekú cestu. Často ich sprevádzal agent lodiarskej spoločností, ktorý im pomáhal orientovať sa v novej neznámej situácii. Väčšina vystáhovalcov cestovala železnicou južnejšou trasou do prístavu Brémy (104 osôb), menej ich cestovalo severnejšou trasou cez územie Poľska a Nemecka do Hamburgu (67 osôb). Ďalší vystáhovalci cestovali z prístavov Liverpool (3 osoby), Rotterdam (2 osoby), Fiume (1 osoba) a Antwerp (1 osoba).

V prístave sa ubytovali v barakoch, v ktorých čakali na loď a zakúpili si lodné lístky do najlacnejšej tretej tzv. „*vystáhovaleckej triedy*“.

Lodný lístok.

Pred nalodením bol vypracovaný zoznam cestujúcich, ktorý obsahoval meno vystaľovalca, pôvodné bydlisko a odpovede na 29 otázok. Tento dokument po príchode do USA odovzdal kapitán lode americkému úradníkom, ktorým slúžil na posúdenie spôsobilosti prisťahovalca usadiť sa v USA.

LIST OR MANIFEST OF ALIEN IN

Required by the regulations of the Secretary of the Treasury of the United States, under
[Signature] vessel having such
[Signature] sailing from

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
No. on List.	NAME IN FULL.	Age Yrs. Mos.	Sex.	Married or Single.	Calling or Occupation.	Able to Read Write	Nationality.	Last Residence.	Report for tax in the United States
1	Albert Schatz	34	M	✓	Librarian	✓	Hungary	Bohemia	✓
2	Rio [illegible]	27	M	✓	Teacher	✓	"	"	✓
3	Herman [illegible]	34	M	✓	"	✓	"	"	✓
4	Pastor [illegible]	39	M	✓	"	✓	"	"	✓
5	Wojciech [illegible]	47	M	✓	"	✓	"	"	✓
6	Lajos [illegible]	36	M	✓	"	✓	"	"	✓

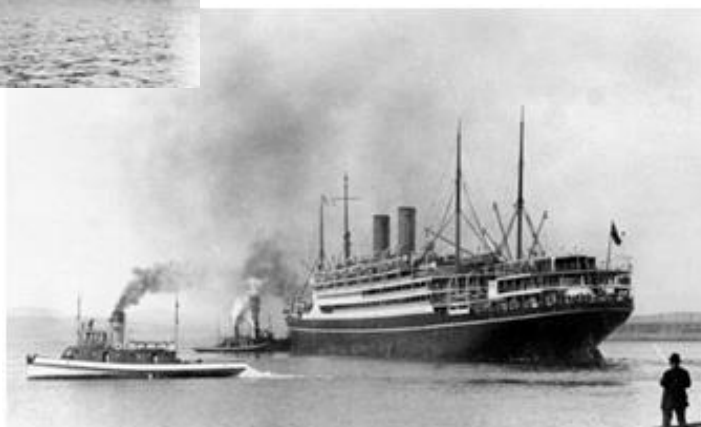
Lodný zoznam z 18.6.1902 v ktorom sú zapísaní vystaľovalci z Oravskej Lesnej.

Vystaľovalci z Oravskej Lesnej cestovali do Ameriky na veľkých parníkoch, ktoré boli postavené koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Boli konštruované na prevoz veľkého množstva chudobných vystaľovalcov z Európy do USA.

Parník „Amerika“ bol spustený na vodu v Belfaste v r. 1905. Viezol celkom 897 pasažierov, z toho 1. triedy 420, 2. triedy 254 a 3. triedy 223 pasažierov.

Parník „Kaiserin Auguste Victoria“ bol spustený na vodu v Štetíne v r. 1905. V tom čase bol najväčšou loďou na svete. Viezol celkom 2 996 cestujúcich, z toho 1. triedy 652, 2. triedy 286 a 3. triedy 2 058 pasažierov.

Plavba

Cestujúci 3. triedy boli umiestnení v podpalubí, v malých izbách ležali ľudia na regáloch na jednoduchom slamníku, spolu muži, ženy aj deti. Strava bola minimálna, väčšinou sa museli stravovať zo svojich zásob. Pitná voda sa rozdávala na prídel len v časových intervaloch, alebo len raz do dňa. Hygiena bola nedostatočná, vzduchu v izbe málo, mnohých premáhala morská nemoc.

*Vystáňovalci na palube parníka.
Rok 1892.*

Po 15 až 60-tich dňoch – podľa rýchlosti plavby – pristála loď v prístave, pri móle East River v New Yorku. Vysťahovalci 3. triedy boli prevezení člmi alebo trajektami na ostrov Ellis Island, kde sídlil Imigračný /pristáhovalecký/ úrad a kde museli vysťahovalci z Oravskej Lesnej prekonať poslednú prekážku na ceste za lepším životom.

Budova Imigračného úradu dnes. V budove sídli múzeum pristáhovalectva „Ellis Island Immigration Museum“.

Imigračný /pristáhovalecký/ úrad.

V rokoch 1820 – 1892 sídlil Imigračný úrad na juhu Manhattanu v prístave Castle Garden. Odtiaľ ho presťahovali na ostrov Ellis Island, kde v tieni Sochy Slobody postavili novú budovu z „Gruzínskej borovice“ a otvorený bol 1.1.1892. Tento ostrov sa premenil na malé mesto, v ktorom sa nachádzal nový Imigračný úrad, súd, škola, nemocnica, obchody a ubytovne. Večer 17. júna 1897 budova do základov vyhorela. Okamžite začali stavať novú budovu otvorenú 17. decembra 1900 a v tento deň prijali 2 251 pristáhovalcov.

Cez tento ostrov prešlo medzi rokmi 1892 až 1924 do Ameriky viac ako dvanásť miliónov (uvádza sa aj 17 miliónov) pristáhovalcov. V novembri 1954 bol Ellis Island oficiálne uzavretý. V r. 1965 vyhlásili Ellis Island za súčasť národného pamätníka „Socha slobody“, ktorá bola postavená na susednom ostrove. Po dôkladnej rekonštrukcii otvorili ostrov pre verejnosť a v budove Imigračného úradu zriadili múzeum pristáhovalectva „Ellis Island Immigration Museum“. Múzeum navštevuje takmer dva milióny záujemcov ročne.

Čakanie pred vchodom do Imigračného úradu na lekársku prehliadku a vstupný pohovor s pristáhovaleckým úradníkom.

Kontrola na Imigračnom úrade.

Vláda Spojených štátov zaviedla regulačné opatrenia. Do krajiny nesmeli vstúpiť: chorí, najmä na infekčné nemoci, negramotní, a úplne nemajetní – prisťahovalec musel mať majetok, min. 10 dolárov v hotovosti, alebo sponzora, ktorý by sa za neho zaručil. Preto musel každý imigrant absolvovať lekársku a právnu kontrolu. Po prevezení na ostrov Ellis Island oddelili mužov od žien a detí. Všetkých zoradili do radu a čakala na nich vstupná zdravotná prehliadka.

Prehliadka začala už pri vstupe do hlavnej haly. Do haly viedli schody, na konci ktorých stál lekár a pozoroval prichádzajúcich hore schodmi. Všimol si, či niektorý z nich nekríva, či nie je veľmi zadýchaný, či sa u neho navonok neprejavuje nejaká fyzická, psychická alebo motorická porucha. Následne ich kontroloval očný lekár, ktorý po rýchlom zbežnom vyšetrení rozhodol, či dotyčný pokračuje ďalej, alebo ho poslal na detailnejšie vyšetrenia, alebo ho hneď vrátil na najbližší parník do krajiny, odkiaľ prišiel. Od očného lekára ho poslali na ďalšie vyšetrenia, kde sledovali duševné či fyzické deformácie, nakažlivé choroby, tehotenstvo, pohlavné choroby a podobne. Po každom vyšetrení prisťahovalcovi na hrud' napísali kriedou znak, ktorý predstavoval v skratke jeho diagnózu.

Lekárska prehliadka.

Po vyšetreniach čakal prisťahovalca pohovor s úradníkom, ktorý mal pred sebou spis o všetkom, čo sa jeho osoby týkalo. Tento spis bol doplnený o jeho chorobopis, ktorý mu lekári vystavili. Všetky tieto náležitosti boli podrobne skúmané a na ich základe sa úradník rozhodol, či prisťahovalca do krajiny pustí, alebo nie. Úradníkovi často pomáhal tlmočník, keďže väčšina prisťahovalcov neovládala anglický jazyk. Každému bolo položených tridsať dva otázok, v ktorých sa ho pýtali na jeho meno, vek, povolanie, krajinu pôvodu, či je vzdelaný, či vie písať, čítať, koľko peňazí si nesie so sebou a podobne. Ak mali kontrolovaní nejaké problémy umiestnili ich do tzv. „väzby“. Napríklad ženy s deťmi, ktoré cestovali samé, museli v tejto väzbe počkať, kým pre nich neprišiel ich manžel. Ľudia, ktorí cestovali bez peňazí, museli počkať na niekoho, kto im prinesie peniaze, alebo sa za nich verejne finančne zaručí. Chorí a tehotné ženy boli nútené ostať v nemocnici. Zločinci a políciou hľadané osoby boli hneď zadržané a vyhostené. Táto väzba trvala pre niekoho pár hodín, pre iného

pár dní, no našli sa aj takí, ktorí tam strávili niekoľko mesiacov. Približne 80% všetkých prisťahovalcov strávilo na Ellis Island len niekoľko hodín. Ostatní prisťahovalci boli zadržaní pre nejakú zdravotnú alebo administratívnu príčinu a len 2% boli automaticky vyhodení z krajiny.

V Amerike

Lesňanci sa usádzali v priemyselnej oblasti v severovýchodnej oblasti v štátoch New York, New Jersey, Illinois, Connecticut, Ohio, ale najmä v Pensylvánii, kde sa mesto Pittsburgh stalo najväčším strediskom Slovákov. Život v Amerike bol pre pre nich ťažkou skúškou. Po neľahkých udalostiach doma, ťažkej a nepríjemnej plavbe po mori, stresujúcich podmienkach na Imigračnom úrade sa dostali do ďalšej neľahkej situácie. Prvoradou úlohou bolo usadiť sa, nájsť si čím skôr prácu a začať sporiť. Vystáhalci z Oravy boli v drvivej väčšine nekvalifikované pracovné sily, preto sa zamestnávali v baniach a oceliarniach. Práca v týchto profesiách bola často oveľa ťažšia ako doma, no pláca sa nedala ani zďaleka porovnať. Baníci a pracovníci v železiarňach mohli zarobiť až \$1.50 - \$2.00 na deň. Doma by pritom zarobili niečo okolo 15 – 30 centov. Zatiaľ čo muži pracovali v baniach, továrňach a ako poľnohospodárski robotníci, ženy sa buď starali o domácnosť alebo o ubytovne, prípadne tiež pracovali. Ľudia pracovali v neľudských podmienkach, pri nedostatočnej hygiene, v uzavretých priestoroch v baniach a továrňach; časté boli aj smrteľné úrazy.

Vystáhalci z Oravskej Lesnej sa pripájali k už existujúcim slovenským komunitám, zapájali sa do činnosti slovenských spolkov, prispôbovali sa novým životným podmienkam. Spomenúť ale treba, že pri krstinách, sobášoch, pohreboch, zábave a iných príležitostiach dôsledne zachovávali zvyky, tradície a obrady z domova.

Život Slovákov v Spojených štátoch výstižne charakterizoval významný dejateľ K. Čulen, keď povedal: „Nikde nebolo Slovákom tak dobre ako v Amerike, ale nikde netrpeli toľko ako v Amerike“.

PhDr. Juraj Laššuth

Poznámka:

Na zhotovenie grafov sme použili štatistické údaje zaznamenané pri príchode do USA u 179 vystáhalcov z Oravskej Lesnej.

